

Zij mochten het gerinkel van de telefoon negeren. Dat was een van de ongeschreven bepalingen van de wapenstilstand. Op de luchtmachtbasis in Frankrijk, waar hun paden zich in de zomer van 1915 voor het eerst gekruist hadden, zou een telefoon nooit lang gerinkeld hebben. Maar ze waren niet in Frankrijk. En de oorlog was voorbij. Dus daar stonden ze, naast elkaar, zich bewust van het hardnekkige geluid in het lege kantoor in de hoek van de hangar, maar onverstoort, wegdommend bij de geur van olie en lak en het gefladder van een duif tussen de dakspanen en het heldere lentelicht dat naar binnen stroomde en hen omringde.

Het zilverkleurige, late ochtendlicht scheen op de rompen van een rij vliegtuigen die nooit tijdens luchtgevechten blootgesteld waren geweest aan duikvluchten en loopings, of door vijandelijk vuur op de korrel waren genomen, omdat zij vlak na het einde van de oorlog gebouwd waren. Ze waren ondanks hun sierlijkheid en vernuftige design net zo overbodig als de twee jonge veteranen van het Royal Flying Corps die vol bewondering naar de vliegtuigen stonden te kijken.

De twee mannen zagen er zelfs voor de oppervlakkige toeschouwer zeer verschillend uit, zo verschillend dat hun ongedwongen omgang met elkaar waarschijnlijk slechts door de oorlog verklaard kon worden. De grootste en slankste van de twee was James Maxted, voormalig eerste luitenant, die door iedereen, behalve door zijn familie, Max werd genoemd. Zijn knappe gezicht was jongensachtig. Het hield de belofte in van stoere aantrekkelijkheid op latere leeftijd. Hij had sluijk, blond haar, lichtblauwe ogen en een ironisch trekje rond zijn mond dat duidde op een neiging tot cynisme. Zijn metgezel, die wat kleiner en lijviger was, was voormalig sergeant Sam Twentyman. Max had als piloot in het RFC gediend en hij had Sam leren kennen als de betrouwbaarste en vindingrijkste van de monteurs die zijn vliegtuig in de lucht hadden gehouden. Sam was vijf jaar ouder dan Max, maar hij zag er dankzij zijn ronde, blozende gezicht en zijn terriërachtige uitstraling jonger uit, hoewel zijn krullende, bruine haren al iets aan het grijzen waren.

‘Weet je zeker dat we voor de Bristols moeten gaan?’ vroeg Max, met een opgetrokken wenkbrauw waaruit enige scepsis bleek. ‘Sommige mannen die ermee gevlogen hadden, zeiden dat de Sopwiths beter waren.’

‘Dat was in het begin zo, sir,’ antwoordde Sam. Hij sprak Max nog steeds aan zoals een onderofficier een meerdere zou aanspreken en niets wees erop dat hij met deze gewoonte zou breken. ‘Maar na alle wijzigingen die we aanbrachten, was de Bristol met voorsprong de beste twoseater. U was op dat moment uit de running.’

Met 'uit de running' doelde Sam op het feit dat hij, Max, tot het einde van de oorlog in een krijgsgevangenkamp in Silezië gevangen had gezeten. Max glimlachte om het eufemisme en deed een stap in de richting van het dichtstbijzijnde vliegtuig zodat hij zijn hand bewonderend over het glanzende hout van de propellerbladen kon laten glijden.

'Goed dan, jij bent de baas, Sam.'

Nu was het de beurt aan Sam om te glimlachen. Het was het geld van Max en niet dat van hem dat besteed werd. Hij maakte zich geen illusies over de vraag wie er bij hun toekomstige onderneming de lakens zou uitdelen. 'Staat het budget dan de aanschaf van een paar SE5's toe? Dat zijn echt schitterende machines. Samen kosten ze tien pond. Echt een koopje.'

'Zegt Miller dat?' Max knikte in de richting van een man in overall die net via een zijdeur de hangar was binnengekomen en zich naar de nog steeds rinkelende telefoon in het kantoor spoedde. Hij had een geïrriteerde frons op zijn magere, met olie besmeurde gezicht. 'De luchtwaardigheidscertificaten zullen die prijs verdriedubbelen, bedenk dat wel.'

'Daar hebt u gelijk in. Dat zal inderdaad gebeuren. Maar...'

'Maar wat?' Max draaide zich om en keek Sam verwachtingsvol aan.

'Onze klanten zullen uiteindelijk solo willen vliegen.'

'Maar pas nadat ik hen goed genoeg getraind heb.'

Sam grijnsde. 'U bent een natuurtalent, sir. Volgens mij hebt u behoorlijk wat moffen een lesje in vliegen gegeven.'

Het rinkelen was opgehouden. Miller had de telefoon eindelijk opgenomen. In de welkome stilte herinnerde Max zich het bedwelmende plezier van zijn eerste vlucht, een joyride acht jaar eerder, in de zomer van 1911. Vanaf uitgerekend dit vliegveld. Was dat pas acht jaar geleden? Het leek langer, zoveel langer geleden, en in zoveel verschillende opzichten. Cambridge, de Farnborough vliegschool. Het westelijk front: die krankzinnige dagen met verkenningsvluchten boven de loopgraven, de zenuwen strakgespannen als de tuigage van zijn vliegtuig, eindigend achter de vijandelijke linie met een crash die hij gelukkig overleefd had – hij had heel veel geluk gehad, gezien het feit dat de levensverwachting van piloten met het vorderen van de oorlog razendsnel daalde. Daarna volgden achttien maanden vol verveling en ontberingen in het krijgsgevangenkamp. En nu was hij hier, terug in Hendon, de plek waar zijn passie voor het vliegen was begonnen, en stond hij op het punt om tegen een bodemprijs zijn eigen trainingseskader te kopen.

'Miller zal het geen probleem vinden als u in een van de SE5's een eind-

je wil gaan vliegen,' vervolgde Sam, 'als dat de beslissing voor u gemakkelijker maakt.'

'Ik weet zeker dat hij dat geen probleem zal vinden. En ik weet ook zeker dat jij erop rekent dat ik door dat vliegtochtje de knoop zal kunnen doorhakken.'

'Ze vliegen als een zonnetje, sir.'

'En we verdienen wel wat zonneschijn, of niet, Sam, jij en ik?' Max sloeg zijn vriend op de schouder en werd plotseling overweldigd door een golf optimisme over hun gezamenlijke onderneming. Hij was van plan om de vliegschool Surrey Wings te noemen en hij had in Sam de perfecte partner gevonden. Dankzij zijn vader beschikte hij over de locatie, en na wat marchanderen met Miller zou hij ook over de vliegtuigen beschikken. Vliegen was de toekomst. Voor het eerst sinds jaren was de lucht weids en blauw en vol beloften.

'Mr. Maxted.'

'Wat?' Max schrok op uit zijn vluchtige gemijmer en zag dat Miller hem vanuit de deuropening van het kantoor aankeek. 'Wat is er?'

'Het is voor u.'

'Voor mij? Onmogelijk. Niemand weet dat ik hier ben.'

'Klaarblijkelijk weet uw moeder dat wel. En zij wil u spreken. Zij zegt dat het dringend is.'

'Mijn moeder? Verdomme.' Max keek naar Sam, haalde hulpeloos zijn schouders op en haastte zich naar het kantoor.

In de twintig seconden die het hem kostte om bij de telefoon te komen, was Max tot de conclusie gekomen dat zijn moeder hem bij Hendon Aerodrome had kunnen traceren door eerst het appartement te bellen. Op zaterdagochtend maakte Mrs. Harrison altijd schoon. Hij had haar bij zijn vertrek gezegd waar hij naartoe ging. Zij moest er nog geweest zijn op het moment dat Lady Maxted opbelde. Maar verder ging zijn poging om het telefoontje te verklaren niet. Lady Maxted was van de generatie die zeer zelden gebruikmaakte van de telefoon. Hij kon zich in ieder geval niet herinneren dat zij hem ooit eerder gebeld had.

Hij greep de hoorn. 'Moeder?'

'James?' Geen enkele telefoonlijn kon haar stem ontdoen van de klagerige toon die altijd hoorbaar was als zij zijn naam uitsprak.

'Ja. Met mij.'

'Je moet onmiddellijk thuiskomen.' Met thuis bedoelde ze Gresscombe Place, het huis in Surrey waar Max het grootste deel van zijn kindertijd en

jeugd had doorgebracht, zonder het ooit te beschouwen als zijn thuis. ‘Er is een... ongeluk gebeurd.’

‘Wat voor ongeluk?’ Max voelde een lichte bezorgdheid, maar ook niet meer dan dat. Het feit dat hij de luchtoorlog in Frankrijk had overleefd, had hem ongevoelig gemaakt voor de ellende van alledag. Wat zijn moeder hem ook te zeggen had, het zou zeker geen keerpunt in zijn leven betekenen.

Maar dat soort momenten worden door het lot bepaald. En dit was zo’n moment. ‘Het gaat over je vader, James,’ zei Lady Maxted. ‘Ik ben bang dat hij dood is.’

* * *

Max vertelde vrienden die hem naar zijn vader vroegen altijd dat zij hem net zo goed zouden kennen als hij, als ze simpelweg zouden lezen wat er over hem in het register van Buitenlandse Zaken stond. Hoewel de opmerking ogenschijnlijk grappig bedoeld was, had zij wel degelijk een serieuze ondertoon.

MAXTED, Sir Henry, 2de baronet, geboren in 1853. Opgeleid aan Eton en Trinity College, Cambridge.
Griffier op het ministerie van Buitenlandse Zaken,
1875. Assistent-privésecretaris van Lord Granville, 1880-82. 3de Secretaris, Wenen, 1882-86. Viceconsul, Boedapest, 1886-89. 2de Secretaris, Tokio, 1889-91. Detachering in Engeland, Londen, 1891-92. 2de Secretaris, Constantinopel, 1892-96. 1ste Secretaris, later zaakgelastigde, Rio de Janeiro, 1896-1910. (Benoemd tot 2de baronet in 1897.) Consulaire raadsman, St. Petersburg (later Petrograd), 1910-1918.

Dit stond in de laatste editie vermeld. Er werd geen gewag gemaakt van Sir Henry’s vader, Sir Charles Maxted, een diplomaat (een functie die hij zonder kruiwagen gekregen had) en tevens een bekende assyrioloog, die de titel van baronet, die zijn zoon erfde, verdiend had door in de jaren zestig van de negentiende eeuw de telegraaflijn van Odessa naar Teheran tot stand te brengen. En ook op zijn huwelijk met Winifred Clissold, de toekomstige Lady Maxted, werden geen toespelingen gemaakt. Hun oud-

ste zoon Ashley, geboren in 1882, was negen jaar ouder dan Max. Max werd geboren in Tokio tijdens de laatste stationering waarbij zijn moeder zijn vader nog vergezelde. Ze wendde vrees voor het Turkse rioolwaterzuiveringssysteem voor en liet haar echtgenoot in zijn eentje naar Constantinopel gaan. De dreiging van gele koorts weerhield haar ervan met hem mee te gaan naar Rio de Janeiro en vanaf dat moment stond het patroon vast. Lady Maxted leidde een tevreden bestaan in Surrey zonder al te veel stil te staan (voor zover Max dat kon beoordelen) bij wat Sir Henry een continent of de halve wereld bij haar vandaan allemaal uitspookte.

Daardoor kende Max zijn vader vooral als incidentele bezoeker tijdens verlofperiodes, die vaak samenvielen met de semesters van zijn school of universiteit, waardoor hun contact zich beperkte tot een vormelijk gesprek in een tearoom in Eton of Cambridge. De indruk die Sir Henry op de jonge Max maakte, was die van een norske, stijve, afstandelijke man, met andere woorden die van het archetype van een diplomaat die met zijn zoon net zo ongedwongen converseerde als hij dat waarschijnlijk met een buitenlandse regeringsfunctionaris zou doen. Maar misschien was hij norser en stijver dan goed voor hem was. Rio de Janeiro was ver verwijderd van de diplomatieke snelweg en St. Petersburg was voor hem niet de plek om de laatste jaren van zijn carrière te slijten. Lady Maxted zinspeelde er soms op dat hij 'de weg was kwijtgeraakt', maar hoe hij dat precies gedaan had liet ze in het midden.

Na zijn pensionering zou een problematische hereniging tussen Sir Henry en Lady Maxted volgen. Die vond plaats tijdens de laatste maanden van de Grote Oorlog, in de tijd dat Max nog steeds krijgsgevangene van de Duitsers was. Maar tegen de tijd dat hij in januari 1919 gerepatriëerd werd, was Sir Henry alweer voor regeringswerk in het buitenland. Voor de ondersteuning van de Britse delegatie bij de Parijse vredesconferentie waren experts op diverse terreinen nodig. Ook Sir Henry werd uitgenodigd. Hij vertrok 'monter', zoals Lady Maxted dat later omschreef.

Wie zou hem dat onder de gegeven omstandigheden kwalijk nemen? Zelfs in de nasleep van de oorlog 'die een einde zou maken aan alle oorlogen', was Parijs nog steeds Parijs. Hij kon met geen mogelijkheid weten dat de dood daar voor hem op de loer lag.

Na een haastige uitleg vertrok Max naar Surrey. Hij liet het aan Sam over om Miller zo goed en zo kwaad als dat ging aan het lijntje te houden.

Hij had nooit een warme band met zijn moeder gehad. Daar waren redenen voor, waar ze nooit over gesproken hadden en waarschijnlijk zouden ze dat ook niet doen. Hij was niet de zoon die zij zich voorgesteld had, en zij beantwoordde niet aan zijn beeld van een goede moeder. Maar zelfs Max moest toegeven dat de plotselinge dood van Sir Henry beschouwd moest worden als een familiecrisis. Als zijn aanwezigheid thuis ooit vereist was, dan was het nu wel. Dus daar ging hij naartoe. Naar huis.

De tocht duurde langer dan hij wilde. Eerst liep hij in een straf tempo naar het station van Hendon, daarna nam hij de trein naar St. Pancras en volgde er een hectisch metroritje door Londen, en tot slot nam hij de trein van Waterloo Station naar Epsom. Hij had vooral een bloedhekel aan de metro. Het gruwelijke gevoel van opgesloten te zijn dat hij met zich meedroeg sinds hij in het kamp had gezeten, zorgde ervoor dat zijn zenuwen elke keer op de proef gesteld werden als hij afdaalde in de stinkende krochten. Het was die dag druk. Daardoor beseftte hij eens te meer dat hij zich in mensenmassa's niet op zijn gemak voelde.

Natuurlijk was hij buitengewoon vertrouwd met de dood in al zijn verschijningsvormen en vermommingen. Hij had namelijk van dichtbij gezien hoe de dood in zijn eskader in Frankrijk had huisgehouden. Maar in de keurige, vredige naoorlogse wereld liepen veel meer leeftijdgenoten rond die gruwelijke herinneringen met zich meedroegen. Hij was niet anders dan de rest. Hij had absoluut verwacht dat hij ook zou sterven. Die verwachting had hem ouder gemaakt. Hij was jong, in de onbetwistbare bloei van zijn leven. Maar zo voelde hij dat niet altijd.

Toch had de neerslachtigheid, waar anderen last van hadden gekregen, nooit vat op hem gekregen. 'U bent een harde, dat is een ding dat zeker is,' had Sam aan het einde van een dag met uitzonderlijk zware verliezen tegen hem gezegd, toen Max meer gebrand leek te zijn op het bespreken van kleine wijzigingen aan het wapentuig van zijn vliegtuig dan dat hij treurde om de kameraden die hij in vlammen naar beneden had zien storten. Maar het was niet echt hardheid. Max wist dat het voor hem fataal zou zijn als hij zich het lot van anderen zou aantrekken. 'Dit is allemaal één grote grap waar wij niet echt de lol van kunnen inzien, Twentymán,' had hij geantwoord. En dat geloofde hij echt. Dat was ook de reden waarom hij had gelachen de middag dat het geluk hem achter de Duitse linie in de steek had gelaten en hij met een kapotte motor en een vastgelopen machinegeweer als een blad van een boom door de Vlaamse lucht naar beneden dwarrelde.

Maar zijn geluk had hem niet volledig in de steek gelaten, er was nog een greintje van overgebleven. De kogels die de motor van zijn vliegtuig tot zwijgen hadden gebracht, hadden zijn brandstoftank op enkele centimeters na gemist. En de grond was vlak en zacht genoeg geweest voor iets wat op een landing leek. Hij was er tot zijn eigen verbazing ongedeerd uitgekomen.

En dat gevoel van verbazing droeg hij tot op de dag van vandaag met zich mee als een vreemd soort luchthartigheid, een zorgeloze minachting voor de mening van anderen. Het betekende dat het nieuws van zijn vaders dood, hoewel verrassend, hem niet had gechoqueerd. Hij stond niet onverschillig ten opzichte van dat soort dingen, maar hij was eraan gewend.

Zijn moeder had hem weinig concreets verteld. Hij was klaarblijkelijk gestorven na een val van een dak. Lady Maxted had benadrukt dat het een ongeluk was geweest. 'Een tragisch en vreselijk ongeluk.' Hoe ze daar zo zeker van was, vertelde ze niet en Max was zo verstandig er niet naar te vragen. Als hij op Gresscombe was, zou hij meer bijzonderheden los zien te krijgen. Zijn broer zou er ook zijn. Misschien dat hij de feiten kende. Je kon als het op feiten aankwam normaal gesproken op Ashley vertrouwen. Vanaf nu natuurlijk *Sir Ashley*. Max vond het moeilijk om als zodanig aan hem te denken, maar hij zou er waarschijnlijk wel aan wennen. Ashley zou ongetwijfeld genoeg scheppen in de status van baronet, maar waarschijnlijk niet zoveel als zijn vrouw. Max verdacht Lydia ervan dat de titel de reden was waarom zij met zijn broer getrouwd was – een beloning die zij nu veel eerder dan verwacht kon incasseren. Ze zou treuren om de dood van haar schoonvader, maar wel met een heimelijk gevoel van tevredenheid.

Al met al was het niet waarschijnlijk dat de dood van Sir Henry Maxted onder zijn familieleden een uitbarsting van verdriet zou oproepen. In de afgelopen twintig jaar was hij in hun levens nauwelijks aanwezig geweest. In zijn typische hoogdravende taalgebruik verklaarde hij dat door te zeggen dat zijn afwezigheid gezien moest worden als 'een uitvloeisel van zijn dienstbaarheid', wat door Lady Maxted nooit bestreden werd. Maar volgens Max was het een afspraak die beide partijen binnen het huwelijk goed uitkwam. Max kon slechts vermoeden hoe Sir Henry de uren vulde die hij niet besteedde aan de onvermoeibare en patriottische behartiging van de Britse belangen in het buitenland. Wat zijn moeder betreft; liefdadigheidswerk, haar leventje in Surrey en incidentele uitstapjes naar Lon-

den leken voldoende voor haar, hoewel Max reden had om aan te nemen dat dat niet altijd het geval was geweest.

Door de dood van Sir Henry ontstond er echter een delicaat probleem. Het spookte door zijn hoofd terwijl de trein langzaam door de streek ten zuiden van Wimbledon stoomde. Hij had Ashley nog niet verteld over de afspraak die hij met zijn vader gemaakt had en hij betwijfelde of Sir Henry dat wel gedaan had, omdat het nieuws zeker een reactie van zijn broer zou hebben opgeroepen. Het was nu de vraag – de duivels lastige vraag – of Ashley als de nieuwe eigenaar van het landgoed Gresscombe de afspraak zou eerbiedigen. Zo niet, dan zouden de toekomstplannen van Max samen met die van Sam jammerlijk mislukken. Hij had deze verontrustende mogelijkheid niet aan Sam verteld. Hij had er pas aan gedacht nadat hij uit Hendon was vertrokken. Zonder het land dat zijn vader hem beloofd had, zou er geen sprake zijn van een vliegschool. En zijn broer had het nu voor het zeggen.

‘Verdomme, pa,’ mompelde Max, terwijl hij door het raam naar buiten keek. ‘Waarom moet je net nú het loodje leggen?’